

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

CAROLI SEGAAR
O R A T I O,

D E

HUGONE GROTIŌ, ILLUSTRĪ HU-
MANORUM, ET DIVINORUM,
NOVI FOEDERIS, SCRIPTO-
RUM INTERPRETE,
PUBLICĒ HABITA

Die VII^{mo} APRILIS

huius anni,

cum Academiae Magisterio iterum
se abdicaret.

TRAIECTI AD RHENUM,
Apud ABRAHAMUM VAN PADDENBURG;
ACADEMIAE TYPOGRAPHUM.

MDCCLXXXV.

N O B I L I S S I M I S
ATQUE
A M P L I S S I M I S
VRBIS. RHENO-TRAIECTINAE
C O N S U L I B U S
ET
S E N A T O R I B U S
A C A D E M I A E
C U R A T O R I B U S
BENIGNISSIMIS. BONARUM. ARTIUM. FAU-
TORIBUS. AC. LITERATORUM. HOMI-
NUM. MAECENATIBUS

H A N C. O R A T I O N E M
CUM. GRATI. ERGA. IPSOS. ANIMI
NEC. NON. INGENUI. CULTUS
SIGNIFICATIONE. VOLENS
ET. LUBENS. OFFERT

C A R O L U S S E G A A R,

CAROLI SEGAAR
O R A T I O,

D E

HUGONE GROTIŌ, ILLUSTRĪ HU-
MANORUM, ET DIVINORUM,
NOVI FOEDERIS, SCRIPTO-
RUM INTERPRETE.

XX

PERILLUSTRES, AC PRAEPOTENTES CIVITA-
TIS TRAIECTINAE PROCERES, ELECTĪ, EQUI-
TES, MAGISTRATUS, PATRIAE PATRES,

NOBILISSIMI, ET AMPLISSIMI VRBIS HUIUS
CONSULES, AC SENATORES, ACADEMIAE
CURATORES BENIFICENTISSIMI,

A 3

SU-

2 CAROLI SEGAAR

SUPREMI TRIBUNALIS IUDICES INTEGERRIMI, SPECTATISSIMI,

QUI VTRIQUE COLLEGIO A SCRINIIS, MANU, ET LITERIS ESTIS. VIRI PEREXIMII,

DIVINARUM ATQUE HUMANARUM DOCTRINARUM PROFESSORES CLARISSIMI, COLLEGAE CONIUNCTISSIMI,

LITERARUM ET LEGUM DIVINARUM PRAECONES FACUNDISSIMI, CASTISSIMI, OPERIS CONSORTES SUAVISSIMI,

QUIUSCUMQUE DISCIPLINAE DOCTORES CONSULTISSIMI,

QUOTQUOT PRAETEREA FREQUENTES HUC CONFLUXISTIS, CIVES ET HOSPITES, SUIS QUIQUE MERITIS CONSPICUI,

TU DENIQUE LECTISSIMA, MUSARUMQUE SACRIS DEDITA IUVENTUTIS CONCIO, SPES PATRIAE ET ECCLESIAE, PARENTUM GAUDIUM, CURA NOSTRA AC VOLUPTAS.

Si

Si unquam, in hac certe temporum iniquitate, Patria nos omnes, Vosque potissimum, praeclari Iuvenes, qui Humanarum Divinarumque doctrinarum studia aemulamini, tanta, quanta concipi potest maxima, verborum gravitate compellat, opemque & auxilium postulat, poscit, efflagitat. Dicto audientes Vos communi & optimae Parenti praebebitis, si, praeter alia, cum vera religione apud Vos vigeat incorruptus literarum amor. — Religio rerum omnium prima est, & sanctissima; atque, ut, quod primarium est, ad gratiam Dei nobis conciliandam valet, ita in societate humana vim etiam habet longe maximam: quamobrem & *Plato* eam potestatis ac legum propugnaculum, & honestae disciplinae vinculum, appellavit. Nulla monumenta perinde vitam ornant,
(ver-

(verba sunt *Philippi Melancthonis*) * nulla moenia, nulla propugnacula, respublikas fidelius communiunt, quam Literae. Cum renatis ex foeda mediorum seculorum barbarie Literis olim puritas doctrinae Divinae ex densissimis superstitionis tenebris protracta, & in plena luce collocata est: tam arctum Religioni cum Literis, & tam amabile, sanctioris alicuius necessitudinis est vinculum! — Flagitat igitur a Vobis Patriae caritas, quae recte ita dicitur, cum vero sinceroque Dei cultu iustum Humanarum Divinarumque literarum studium: ad quod, occasione non arrepta, sed ultro oblata, cum, muneris annui deponendi necessitate compulsus, iam concionem habeam, hoc in tempore Vos non cohortari religioni mihi duco. At vero, cum exemplis facilius & effi-
ca-

* In elegantissima epistola praefixa *Egesippi* Historiae Iud. ed. a. 1544. fol.

cacius doceamur, quam praeceptis, hoc consilio, Illustrissimum imitandum Vobis proponam exemplum Popularis nostri, *Hugonis Grotii*.

Hugonem Grotium simul ac me dicentem auditis, ob animum Vobis versatur imago viri sine exemplo Maximi, & extra omnem comparationis aleam positi, qui universum artium & disciplinarum orbem unus mentis magnitudine complexus fuit, & in quo ingenium humani quasi mensura eluxit. — *Perfecti Iurisconsulti formam* ante aliquot annos, ex vero, omnium intelligentium iudicio, in *Hugone Grotio* spectavit, vir excellenter doctus, & praeclarus in Illustri Amstelædamensi Athenæo Iuris Antecessor. * Opere *de iure belli & pacis*, quo hominum opinionem & spem non tantum sustinuit, sed & omnium expectationem, immo
&

* *Henr. Constantinus Cras*, cuius haec oratio prodiit *Amst.*
a 1776.

& se ipsum, vicit, gloriae in hoc genere culmen egressus est *Grotius*. — Inter Primi ordinis eruditos *Poëtae* semper eminuerunt & *Historici*. In artem Divinam, naturae quodam impetu, vehementissimo studio ferebatur *Grotius*, huiusque, ingenio, Veterum lectione, & assidua exercitatione, tantam facultatem consecutus est, ut idonei quique harum rerum arbitri, & inter hos summi *Poëtae*, illum in Principum *Latinae* *Poëscos* numero haberent; quin &, tanquam nullo Veterum inferiorem, inter *Clasficos* scriptores referrent. * *Veteres Historicos*, *Hierodotum*, *Thucydidem*, *Xenophontem*, *Polybium*, *Caesarem*, *Livium*, *Salustium*, & in primis *Tacitum*, optimum, si quis alius, sapientiae civilis, quae historiae

ve-

* Vid. praeter *Scalig.* in *H. Grot.* *Poëm.* p. 446, 447., & *Vosj.* ib. p. 465., ut & de *Poët. Lat. Opp.* T. III. p. 257., in primis elegantissimus *Broukb.* ad *Propert.* L. III. El. 1, 4L., & ad *Tib.* L. I. El. XI, 14.

velut anima est, magistrum, tanta sedulitate versavit, usuque ita tritos habuit, ut in *Annalibus*, & *Historiis*, de rebus *Belgicis* conscribendis, Tantorum virorum aemulus, Historici omnibus numeris perfecti atque absoluti exemplum ederet. Erit igitur & forsan aliquando, qui *Grotio* vel *Poëtae* vel *Historico* panegyricum dicat. — Ego hodie primus, quod sciam, meo quodam iure, dicam de *Hugone Grotio illustri Humanorum, & Divinorum, Novi Foederis, scriptorum interprete*. Atque hoc ipsum, A., eam vim habet & praestantiam, ut in conspectu nobis ponat hominem, non unum de multis, sed omnibus ingenii atque eruditionis virtutibus, quibus Magnos viros aestimamus, cumulatissime ornatum, quales *Scaligeros, Casaubonos, Salmasios*, & praeter eos unum & alterum, qui ipsorum vestigia sequeretur, extitisse cognovimus.

Argumentum hoc, ut ex vultu Vestro, & benivola attentione, animadvertere mihi videor,

8 CAROLISEGAAR

audientiam mihi apud Vos facit: quocirca, nulla interposita mora, *Grotium* ex ea, qua dixi, parte, Vobis spectandum exhibebo.

Verum enim vero non nihil & fructus & voluptatis allaturum esse puto, si primum, qua via & ratione, quibusque praesidiis instructus, ad summam interpretandi facultatem pervenerit, exposuero. *

A patre *Iano Grotio*, Consule Delphensi, summae prudentiae viro, qui acerrimo bonarum artium studio, & indefesso labore, eo fastigii escenderat, ante annum aetatis septimum, idoneis magistris in disciplinam traditus, tantos in literis Graecis Latinisque progressus fecit, ut ipso octavo aetatis anno carmina pan-

ge-

* Ad Historicam Orationis huius partem quod attinet, vide sis *Gasp. Brantii Historiam vitae Grotianae* batave vulgatam fol. H. *Grotii manes ab iniquis obtreptionibus vindicatos*, editos duabus partibus 8., aliosque, ab insigni nostro Polyhistoro, *Clar. Saxio*, *Onom. Lit. P. IV. p. 101.* — laudatos.

geret. Sic in puero *Grotio* iam elucebant fecundiffimae dotes, a Benigniffimo largitore Deo munificentiffime in ipfum collatae; exaggerata vis ingenii, & admirabilis intelligendi celeritas; iudicii vigor non minus quam memoriae tenacitas incredibilis. verum ad haec accedebat fumma, quae in omnibus rebus plurimum valet, diligentia. tanto ~~politioris doctrinae~~ amore flagrabat *Grotius*, tamque contento literas ftudio colebat, ut bonos libros diurna non modo, fed & nocturna, manu verfaret, fomnum ante non capiens, quam iis legendis per aliquot horas vigilaffet.

Qua igitur aetate alii literarum initiis imbuuntur, ad Academiam Lugduno-Batavam *Grotium* iam gradum feciffe, anno nimirum undecimo vix exacto, ecquis eft, qui miretur? atque hic, A., omnium ora in eum converti, maxima quaeque de eo augurati omnes! nec fefellit augurium, & publica exspectatio. Munere Divino praeceptor

B 3 ipfi

ipsi obtigit, in cuius pectus, tanquam in suum
 templum, se Musae receperant, quique, uno
 omnium consensu, in civitate Literaria prin-
 cipatum tenebat, *Iosephus Iustus Scaliger*, quo
 & cum *Daniele Heinsio*, *Petro Scriverio*, *Do-
 minico Baudio*, familiariter usus est. duce igitur
 & auspice incorrupto hoc de interiorum lite-
 rarum finibus iudice, tribus continuis annis in
 omni doctrinarum genere ita elaboravit, ut non
 tantum assiduus esset in legendis Graecis Lati-
 nisque scriptoribus, & accuratissima diligentia
 temporum antiquitatisque memoriam replica-
 ret, sed & ad graviores disciplinas animum
 appelleret. *Mathesin*, omnesque *Philosophiae*
 partes mente & cogitatione comprehendit. At,
 pectus habebat philosophum *Grotius*; quis ne-
 gat? Verum in *Scaligerana* schola *Gramma-
 tico* (honorificus tum erat hic titulus) cum
Philosopho arctissima & suavissima intercede-
 bat contubernii necessitudo: atque utinam om-
 nes,

nes, qui literarum studia colunt, regiam hanc
 viam alacri animo ingrederentur, & severe
 constanterque persequerentur! Praeterea, omni
 tempore, nihil antiquius habuerunt viri Pru-
 dentissimi, quam ut Nobiliorum iuvenum ani-
 mi prius Philosophia imbuerentur, quam,
 non ad Themidos atria accederent, sed in ipsa
 eius adyta penetrarent. ~~His igitur fundamen-~~
~~tis ante iactis *Iuris* quoque *scientiam*, non nu-~~
~~dam istam & ieiunam, quod iam quisque per-~~
~~se, vel me non monente, satis intelligit, sed~~
 elegantiore illam multisque literis ornatam,
 peritissime superstruxit. — At *Principe discipli-*
na quid factum a *Grotio*? quid quaerimus?
 procul dubio doctrinas *Theologicas* leviter tan-
 tum attigit! quis enim in homine *Literato*,
 quis in *Iurisconsulto*, quis in Ceteris, qui ci-
 vitatis Christianae dignitatem amplificandam si-
 bi non sumunt, accuratiorem interiorumque
Theologiae notitiam desideret? ita scilicet ple-

ri-

rique omnes nunc opinantur. verum longe fecus existimabat *Grotius*, existimabat et eius Parens. ad *Theologiam* animum sibi ita applicandum esse, ut in perpetuo reliquarum scientiarum & doctrinarum comitatu esset, censebat *Grotius*. *Parentes*, ut ipse scribit, maxime Pater, *soliciti erant, ut in Dei cultu educeretur. Quamobrem*, inquit, *Lugduni quidem apud Franciscum Junium, Hagae vero apud Utenbogardum me collocarunt. Utenbogardus* eo tempore vir erat, ingenii, solertiae, & orationis laude florentissimus. Apud hunc igitur, post decursum Academicum stadium, Hagae Comitum, cum causis orandis operam daret, habitavit. Idem hic *Utenbogardus*, quod nemini non notum, primarius deinceps *Arminianarum* partium fuit Theologus. atque huius familiaritati & consuetudini forte etiam tribuendum est, quod *Grotius* in arduis quibusdam & controversis Theologiae capitibus, a re-

reliquis diversus, in *Arminianorum* sententiam concessit. Ad Academiam delatus, id temporis, quod, studiorum causa, Lugduni Bavorum commoratus est, apud *Franciscum Junium* habitavit. — Atque hic teneri non possum, quin Eximium hunc virum meritis debitisque laudibus prosequar. Variis, iisque gravissimis, laboribus propter Castissimae religionis professionem, eiusdemque in primis promulgationem, defunctus, Lugdunum tandem venit, atque in splendidissima hac Musarum sede, praeter opinionem, ad Sanctiorem disciplinam docendam vocatur. Hic iam, Divina favente providentia, velut in theatro versatur *Junius*, in quo ipse ingenium, eruditio, virtusque spectentur: provinciam igitur sibi demandatam summa fide ac dexteritate, applaudentibus & approbantibus omnibus, administrat, doctorisque nomen & partes ita implet, ut *Scaliger*, cetera ipsi neququam bene cupiens, eum

C

om-

¶ C A R O L I S E G A A R

omnibus ferme Theologis, iudicii praesertim acumine, praefendum esse, pronuntiaverit. Et, quantam accuratae exquisitaeque doctrinae copiam, quam praeclara adiumenta & ornamenta, ad Sacra tractanda, attulerit, abunde docent, quae, ad honorem huius sui soceri tuendum, in praefatione operis de *Historicis Latinis* scripsit Magnus vir, & summus idem *Grotii* amicus, *Gerardus Ioannis Vossius*; constat & ex pluribus, quibus nominis immortalitatem consecutus est, Praestantissimi viri scriptis. Neque cathedra tantum, sed & tota vita quandam Supremi magistri disciplinam habebat: pietas adversus Deum erat magna; pietas, quae non in labiis oberraret, sed ad veram suam sedem, animi penetralia, descendisset: pectus plenum erat Christi, in eo ipsi erant omnia, & ad consummatissimum eius exemplum mentem, orationem, & universam vitam componebat. Atque hoc me admonet, ne
filen-

filentio praetermittam, quam admirabiliter pietatis sensum ipsi inspiraveris, quam Divina virtute, TU, SOLIUSTITIAE, adolescentem *Iunium* illustraveris. Nimirum, paulo ante pestilenti *atheismi* fidere afflatus, ecce iam, aliud agens, incidit in Caput primum Evangelii *Ioannis*: lego, inquit, (auditis eius verba) *partem Capitis, & ita commoveor legens, ut repente divinitatem argumenti, & scripti maiestatem, ductoritatemque, senserim, longo intervallo omnibus eloquentiae humanae fluminibus praëeuntem.* * Ita quidem, A., committendum non esse putavi, ut, opportunitate data, meae erga Venerabile nomen observantiae testificatio desideraretur; potissimum tamen hæc a me dicta existimetis velim, ut intelligeretis, Cuius
vi-

* Vid. vita *Fr. Junii*, lectu dignissima, quam ipse conscripsit, praemissa *Operibus eius Theologicis*, T. I. p. 11. Quod ad cetera, quae hic dixi, conf. in *Praestant. — Viror. Epistolis* Epist. 400. 401. 448.

viri curae ac fidei *Hugonem* suum Academica
 literarum spatia ingredientem commendaverit
 commiseritque Optimus pater. Faxit Deus, ut
 de multis Viro tam recti exempli similibus glo-
 riari possit, in posterum quoque, Patria no-
 stra! ita ad altiora nati Iuvenes, non prava-
 rum de Sanctissima religione opinionum vene-
 no infecti, aut solo sere natalium praesidio
 freti, sed vero de Deo rebusque Divinis sensu
 imbuti, & ad humanitatem formati, studiis-
 que exculti, atque adeo virtute & literis com-
 mendati, quod etiam atque etiam opto, pro-
 pitio Summo Numine, & fausto cum omnium
 Bonorum applausu, ad honores escendent. —
 Sed, ut illuc redeam, unde digressus sum,
 nescio, an multum fallamur, si a disciplina &
 exemplo Theologi tam spectatae probitatis &
 doctrinae, ex parte saltem, repetamus, quod,
 quamvis Theologum se non profiteretur, in
 lectione tamen & interpretatione Sacrarum
 scripturarum vixit *Grotius*; quod, ipso teste,

his.

iis argumentis, quae pietatis professionem continerent, operari animo eius in primis volupe fuit; quod utilem, omnibus quidem civibus suis, sed praecipue navigantibus, operam praestiturus, *veritatem religionis Christianae* princeps, non minus populariter, quam scienter & pulchre, ab adversariis defendit; quod ad imperitorum mensuram ~~miri se submittens,~~ suam & Christianam subolem, ad salutarem fidem, & non fucatum virtutis cultum, informavit; quod, quantumvis in pluribus iudicando lapsus sit, bonum tamen semper in religionem Christianam affectum prodidit; quod eos maxime sermones probavit, qui de rebus Sacris, & primaevo potissimum civitatis Christianae flore instituerentur; quod negotiorum & occupationum intervalla nullo oblectamento tam cupide dispunxit, quam placida rerum Divinarum cogitatione; quod denique regni Suedici legatum agens apud Christianissimum Galliarum

rum regem, singulis diebus, cum universa domo, de geniculis Deum adorare solitus fuit, cum famulis & ancillis ad Supremi Numinis folium affundi, communesque illi preces allegare, honori sibi ducens. Rarissimum profecto exemplum, Principibus viris, generis munerumque splendore illustribus, in primis imitandum!

Satis iam, nisi fallor, superque dictum, A., qua ratione praeparatus, quibusque dotibus instructus, ad interpretationis Humanorum, Divinorumque, Novi Foederis, scriptorum culmen pervenerit. Ad ea, quae causae propriae & adiunctiora sunt, age nunc, progrediamur.

Grotium igitur *interpretem* spectaturis exemplo se offert scriptor, in quo huius facultatis tirocinium posuit, *Martianus Capella*. Prodicat hic quidem ante, sed squalore horridus. Hunc itaque ut meliorem cultioremque faciat,
di-

diligenter recenset *Grotius*; & annotationibus illuminat: at quo aetatis anno? quarto decimo. In ora tamen hominum exire non iussit, nisi cum tertium aetatis lustrum implevisset. Videt orbis Eruditus; videt literarum Princeps *Scaliger*; & ingenii, cuius remigio quoque *Capellam* non uno loco emendatiorem dederat, sagacitatem, iudicii acrimoniam, & doctrinae copiam, admiratur ac stupet.

Sedecim vix annos natus, *Scaligeri* auspiciis, in lucem profert poëtae, cuius & testimonio Apostolus in admirabili oratione, Athenis in Areopago habita, usus est, *Arati*, *Phaenomena* & *Diosemeia*, cum sua metaphrasi, intertextis *Ciceronis* reliquiis; cum interpretatione *Germanici Caesaris*, quam primus perfectam ex veteri codice divulgavit; * cum pa-

ra-

* Vid. de hac Edit. *Scalig.* Ep. 375; &, de auctore huius interpretationis, si lubet, quae notarunt *Heins*, & *Burm.* ad *Val. Flacc.* I. 13.

raphrafi denique *Avieni*. Quid ab adolescentulo *Grotio* praestitum hic existimatis? — In finitis scriptoris sui locis lucem & integritatem intulit. — Quam egregie literas Orientis, pro illo tempore, calleret, luculentis hic etiam speciminibus probavit. — Sed, quod praecipuum duco, *Arateorum* hoc *Syntagma* est duraturum ad posteritatem monumentum penitioris cognitionis, quam omnis antiquitatis, & veteris praesertim *Physicae* & *Astronomiae*, etiam aetate habebat *Hugo* noster: quo & sic, quam amico foedere inter se confocientur, mutuaeque ope sibi invicem non parum profint, *Philosophia* & *Humanitatis doctrina*, suo exemplo optime monstravit.

Enimvero de omnibus, quibus interpretandis operam curamque impendit, Scriptoribus ita sigillatim dicere longum est: quam ob causam de plerisque verbo tantum dicam. — In *Tacitum*, quem in suis *Annalium* & *Historiarum*

rum

rum libris maxime sibi effingendum sumsit, emendationes notasque scripsit, & in vulgus dedit. — Ad quaedam *Statii* loca coniecturas fecit, quas ad Virum, magnis de re publica Literaria, & Critice potissimum, meritis nobilitatum, *Ioannem Fridericum Gronovium* transmisit. — Summus *Lucani* ob liberum ingenium, (quamvis saepe nimis ~~calidum~~ & praeceps.) atque ob tyrannorum odium, cum esset admirator, in hoc poeta novo cultu adornando, & expoliendo, maiorem operam consumpsit, longeque etiam accuratorem & emendatorem eum prodire iussit; addidit & Annotationes, secundis, tertiisque item, curis locupletatas. — Ex *Nicolai Damasceni* historia universa Fragmenta quaedam, emendatis, quibus scribentis error vitium obtulisset, in Latinum convertit, adiungens, quae de *Nicolai* vita, atque ex eius scriptis ab aliis memoriae mandata, reperiret. — In Scriptoribus conver-

D

ten-

tendis univérse pares sibi habet *Grotius*; sed in Poëtarum interpretatione nemo ad eum comparandus est. — Inter Poëtas Graecos prae reliquis admirabatur *Euripidem*, philosophum quippe in scena, & cuius singulos versus singula eius testimonia se putare, scripsit *Cicero*. * Huius igitur *Phoenissas*, quas Tragoediarum eius optimam esse, in crudelitissimis Prolegomenis pervicit, in Latinos versus elegantissime transtulit, haud paucis quoque emendatis, quamquam ceteroquin, in corrigendis hic librariorum peccatis, non aequè felix, iudicibus primariis Criticis, *Bentleio*, *Hemsterhufio*, & cuius morte, quae me vehementer percussit, irreparabile damnum fecerunt Literae, cum univérse, tum in primis Graecae, quique de *Euripide* potissimum immortaliter meruit, *Val-*
ke-

* *Epist. ad Diversos* B. XVI. Ep. 8.

kenario meo. * In eodem erga praestantissimum Poëtam affectu ad finem vitae persistit; atque adeo Latino itidem carmine, pluribus post annis, *Iphigeniam eius in Tauris* expressit, tandemque etiam eius *Supplices*: utraque tamen haec conversio typorum formulis non est descripta. — Inter utilissima Veterum monumenta sunt ~~*Collectanea*, quae ex magno Scriptōrum~~ *vinctae solutaeque orationis numero singulari studio fecit, & per locos communes, moralis praesertim ac naturalis philosophiae, digessit, Ioannes Stobensis, a Conrado Gesnero partim, partim a Guilielmo Cantero in vulgus emissa, & latinitate donata. Dicta Poëtarum, quae in his laudantur, multis locis, cum ex ingenio,*
tum

* Vid. ad calcem *Hist. Chron. Io. Malalae Benti. Epist. ad Mill.* p. 15, 24, 66. alibi. *Valcken.* praef. ad *Eurip. Phoeniss.* p. XI. & p. XII. in fine, & alia in *diatr. in Eurip. perdit. dram. reliq.* p. 3. A., ubi *Hemsterb.* laudatus. add. & p. 195. C.

tum ex manu exaratis Codicibus, pristinae veritati restitutus, Latinis quoque numeris pereleganter reddidit, & Parisiis evulgavit *Grotius*. Nec multo post egregium exquisitae huius collectionis supplementum edidit, *Excerpta nempe ex Tragoediis & Comoediis Graecis, tum quae extant, tum quae perierunt, emendata, & Latinis versibus reddita cum notis.* — In *Epigrammatibus* conficiendis admirabilis in primis fuit & inimitabilis *Grotius*. *Epigrammatum veterum Anthologia* prae Latinis iam dudum gaudebant Musae Graecae. Haec novissime collegerat *Maximus Planudes* monachus. In hac Anthologia multum operae collocavit *Grotius*. Anthologiae *Constantini Cephalae* in lucem edendae spem non uno loco fuscitaverat *Claudius Salmasius*; hanc editionem postquam diu frustra expectasset *Grotius*, *Salmasium* rogavit, ut, quae annotasset, secum communicaret. His adeo impetratis, Anthologiam il-

lam

iam longe iam emendatiorem, & non paucis ineditis epigrammatibus auctam, eadem, qua *Stobaeana* & *Scenica*, ratione interpretatus est, quo, ut *Vossio* suo scribebat, *velut ad duos fratres pari cultu tertius adderetur. Vossii* cura promulgari quoque illa coepta est, sed coepta tantum, pervenitque deinceps ad *Ioannem Clericum*, qui ~~novam~~ quidem aliquando *Anthologiae* editionem moliebatur, sed tuum hoc institutum non peregit. Qua de re plura hic addere nihil attinet.*

De *Grotio* praeclaro Humanorum scriptorum interprete, quamvis plura dici possent, haec, ut puto, suffecerint. Dicendum iam de *Grotio* illustri scriptorum Divinorum, & Novi quidem Foederis, interprete.

Ve-

* Vid. *Clar. Sax. Onom. Lit. P. II. p. 137—141.* & *Anali. p. 551.*, ut & cultissima *Bibl. Crit. quae Amstelædami editur.*, P. II. p. 20. —.

Verum hic forte aliquis miretur fiduciam animi mei, qui, solenni oratione, *Grotium* ab hac parte commendare audeam. Neque & praeter expectationem acciderit, si in graviolem nonnullorum reprehensionem incurram, qui hoc meum consilium, si non ab animi levitate, at a temere suscepta de *Grotio* opinione, profectum esse, arbitrentur. Quid? non neminem audire iam mihi videor talia obgannientem: *Grotium*, qui *Arminianorum* sententiam & consilia primum palam secutus est; *Grotium*, qui, varius & mutabilis, deinceps *Pontificiorum* decreta in cultu Divino probavit; quin & in gravissimis Theologiae quaestionibus a doctrina *Socinianorum*, peste illa fidei Christianae, proxime abfuit: istum talem ab interpretatione Divinorum librorum publice laudare animum inducat homo *Calvinianus*! Pace vestra, A., ad haec nonnulla figillatim dixerim. — *Calvini*, Viri non modo Graece & Latine perdocti, sed & prin-

ci-

cipis Theologi, admirator sum, isque maximus: nec mirum; ipse, ne de *Richardo Simonio*, aliisque dicam, *Arminius*, aequior alienae laudis spectator, de *Calvino*, eiusque *Commentariis*, & *Institutionibus Christianae religionis*, quibus equidem nihil par aut simile vidisse orbem Christianum arbitror, praeclarissime sensit. * Et idem ego *Calvinum* non admirator tantum, sed & sectator sum, non humilis tamen & servilis, sed ingenuus & honesta libertate utens: idque lubentissimo animo palam hic profiteor. — At quid tum postea? Vitio vertetur homini *Calvini* studiosissimo, quod honorificam de Praestantibus viris, qui diversam doctrinarum Christianarum formulam sequuntur, mentionem

* Vid. vita *Iacobi Arminii*, a *Gasp. Brantio* scripta, & edita: Amstel. MDCCCXXIV. 8. p. 337, 338. vere etiam iudicavit de *Junio* & *Piscatore*. vid. in *Praest.* — *Viror. Epistolis* Egist. 57.

nem faciat, ab iisque exemplum etiam sumendum esse, moneat? *Lutheros* volo, *Melanchthones*, *Strigelios*, *Chemnitios*, *Schmidios*, *Gerhardos*, *Glassios*, *Hackspanios*, *Carpzovios*, *Moshemios*, *Ernestios*, *Michaëles*, aliosque huius formulae Theologos. Neque hos tantum, sed & *Episcopios*, *Clericos*, *Limburgios*, pluresque his similes. Immo & *Mafios*, *Maldonatos*, *Estios*, *Agelios*, *Lorinos*, *Bonfrerios*, & qui his proximi sunt, egregios inter Pontificios interpretes. — Porro, ut non negem, semper sibi haud constitisse *Grotium*, & in nonnullis *Pontificiis* & *Socinianis* accessisse; eum tamen in doctrinae & cultus Divini formulis Proteum fuisse, & mox in horum, mox in illorum castra transiisse, a vero profus abhorret. Sacpius & vi quadam, & blanditiis atque illecebris, ad Sacra *Pontificiorum* amplectenda, sollicitatus, nunquam expugnari potuit; ab iisque etiam in non paucis totus diver-

ver-

versus est. * In gravissima *Satisfactionis* doctrina, quamvis *Socinianis* subinde velificatus sit, secum tamen semper hactenus consensit, ut a quorundam verborum, quibus Sacra scriptura hic utitur, proprietate discedendum non esse, verissime censeret, illosque adeo perperam ab ea abire, identidem significaret, & confirmaret. ** Patrem, Filium, & ~~Spiritum Sanctum~~ unum esse Deum, ob communem omnibus unam eandemque numero essentiam, ipsa re, non semel atque iterum, sed frequentissime, in primis

* De spe, qua proleſtarunt *Grotium*, atque animi eius constantia, conf. in *Epist. Praest. Vir.* Ep. 398. 399. Porro, vide v. c. ad *Operum*, quae vocant, *merita*, quae scribit ad *Luc.* XVII: 7. *et.* Nota & hic, eum omne bonum salutare, eiusque etiam initium, uni Deo, eiusque insolitae gratiae, tribuere: vid. in *Iac.* I: 17, 18., & in primis in *Matth.* XIX: 17., & *Luc.* XVII: 5.

** Cum iis, quae hic dico, conf. in *Epist. Praest. Vir.* Ep. 548.

E

mis in *Poëmatibus*, docuit. Infitias hic quoque non eo (& hoc mihi maxime dolet) in constituenda lectione, atque etiam in expositione, nonnullorum locorum, quibus CHRISTI Salutiferi divinitas potissimum nititur, *Socinianis* eum nimis blandiri; verum longe tamen ab ipso abest ista affectatio & cupiditas, quam in Clarissimo Novi Testamenti editore, *Wetstenio*, notarunt magnae eruditionis Viri, quaeque in his omnibus cernitur, qui Tibi, Optime & Maxime IESU, Divinum honorem auferre summo opere laborant. — Ceterum, studium *Grotii*, idque interdum haud mediocre, erga *Pontificios* & *Socinianos*, ut excusandum non est, ita lenius accusandum. — Erant inter *Socinianos*, quorum virtutem atque eruditionem valde sibi probatam & spectatam esse, dicebat: & si, quod animo intenderat, perficere potuisset, homines illi, in nonnullis certe, longe alii facti fuissent. — Patriae

triae exul, postquam in Galliam se contulisset, ut reperiret, unde viveret, variis se ingeniis accommodare debuit. Gallia tunc temporis quoque Maximos viros fovebat, & inter hos, qui omnium artium ac disciplinarum summi & fautores essent, & admiratores: hi *Grotium* benivolentia complectebantur; horum amicitia & consuetudine utebatur. — Ad haec denique accedit aliud quid, quod maxime notandum est. Quemadmodum de communi Gentium tribunali, ad Amphictyonum exemplum constituendo, ita & de una civitate Christiana, quae contraria in studia non scinderetur, sed pacem concordiamque sancte coleret, quanquam, quod facile est ad intelligendum, frustra, toto animo cogitavit *Grotius*: hinc &, quantumvis *Arminianorum* partes potissimum sequeretur, uni tamen cultus Divini formulae addictus non fuit; atque adeo hoc etiam consilio scripsit, ut universos Christia-

E 2

nos,

nos, quamcumque tandem disciplinae rationem amplecterentur, sibi conciliaret; id quod ipse in *praefatione ad Annotationes in Evangelia* diserte monuit. Atque haec aequis iudiciis, ut reor, abunde sunt. Ne cui tamen aliquid scrupuli restet, *res a verbis* seiungens, *Grotio* in scriptorum Divinorum Novi Foederis interpretatione *proprie dicta*, sive in sensus verborum explanatione, principatum esse tribuendum, tantum affirmabo. Quod dum facio, rogo Vos, A., ut me, sicut adhuc fecistis, benigne audiatis.

Rerum angustarum adversarumque insignes esse fructus, multo usu edoctus, non uno loco scripsit *Grotius*. Atque in arce *Lupistensis* plura non tantum literis mandavit aeternitate digna; sed & hic ad interpretationem *quatuor Evangeliorum* aggressus est, pervenitque ad ultima *Lucae*, cum DEI immortalis nutu atque consilio inde liberaretur

tur

tur * Haec annotata privatus ubi perfecisset, in aliquo honore constitutus publici iuris fecit. Atque inceptam hac ratione tabularum N. F. interpretationem (de Annotationibus in V. T. nihil dico) deinde perfecutus, summam tandem operi manum imposuit.

Iam, primum omnium observetis velim, A., *Grotium* ad ~~interpretationem~~ N. F. non accessisse, nisi, postquam studium & operam in scriptoribus Latinis Graecisque tractandis collocasset. Omnis interpretatio, quae vere ita dicitur, plurimum doctrinae, & iudicii, assiduamque, cum observationem, tum exercitationem criticam, desiderat. Commendant se ab hac etiam parte Praestantissimi quidam Sacrarum literarum interpretes, *Erasmus, Melan-*

* Vide quae ipse *Grot.* scripsit in *Proleg. ad dicta Poët.*, quae apud *Io. Stobaeum* exstant p. 6 —.

Ianchthon, Zwinglius, Calvinus, Aretius, Erasmus Schmidius, alii. Iam, in Grotio omnia, quae iusta interpretatio requirit, in universum summa fuisse, ex superioribus, ut reor, liquido constat.

Verum ita se res habet in libris Sacris, ut quis, Humaniorum literarum opibus succinctus, atque in aliis Scriptoribus bene versatus, multa hic non intelligat, nisi & haud vulgarem habeat notitiam opinionum, morum, disciplinarum, institutorum, & conditionis temporum, quibus scripti sunt libri Divini. — Praeterea, quamvis in his libris plura inveniantur Graeca, e communi sermone potissimum ducta, nonnulla etiam, praesertim in duobus *S. Lucae* libellis, exquisitè Graeca, centena tamen habent Divini scriptores loquendi genera, veteribus Graecis plane incognita: subinde & nova, quibus res ad Sanctissimam religionem pertinentes exponerent, moderatore Spiritu
San-

Sancto, formarunt vocabula. Nimirum Iudaei, quibus principe loco doctrinam salutarem promulgabant, quibus & scribebant, viri Divini, ipsi Iudaei, Hebraicae loquendi rationi, ex usu quoque versionis Alexandrinae, affueti erant; deinde de multis rebus, de quibus veteres Graeci nihil quicquam cogitassent, dicere debebant ~~Coelestes nuncii: verbis itaque Graecis~~ novam quandam vim indere, novisque etiam vocabulis uti, saepe numero necesse erat. Ad haec animum nunquam adverterunt isti vitio creati censores, qui, ut pluribus hodie mos est, tam abiecte de *stilo* Sacrorum librorum N. F. loquuntur. Ceterum, hinc efficitur, ut quis, a lectione veterum Graecorum instructissimus, plura hic quoque non capiat, nisi in linguae Hebraicae consuetudine cognoscenda, in legendis libris Iudaicis, aut certe eorum Excerptis, in contendendis inter se scriptorum Divinorum locutionibus, & denique, in
ipsis

ipsis etiam rebus intelligendis, diligentem operam posuerit. — Universa haec egregie ad animum revocavit perspicacissimus *Grotius*; &, ut quisque in eius Annotationibus haec maxime observat, ita harum rerum merito scientissimus habetur. *

Sic igitur eo delabitur oratio, ut, quantum eius fieri possit, brevissime, demonstrarem, in *Grammatica N. F.* interpretatione Summis viris, velut *Erasmio & Bezae*, in universum
pa-

* De ceteris non est cur hic aliquid moneam, sed quoad usum *Iudaicorum scriptorum* notandum est, *Grotium* hic prope primum fuisse, certe per diligentem eos adhibuisse, ut monuit *Io. Aug. Ernestii* in aureolo libello, *Instit. Interp. N. T. P. II. C. 8. §. 3.* Exempla si desideres, vid. *Ann. in Matth.*, C. I: 16, 22. C. II: 4. C. III: 4, 16. C. IV: 10, 19. C. V: 17, 20, 22, 25, 27, 31, 33, 34, 38. *cet. in Marc.* C. IX: 49, & aliis locis. Prae reliquis autem magni fecit *Aben Ezram*, *Maimonidem*, *Abarbanelem*, & in primis *Manassen ben Israël.* conf. in *Epist. Praest. Vir. Ep. 554.* — Usus quoque est *Versionibus V. & N. T.* De versione *Graeca V. T.* paulo post sigillatim dico.

parem non tantum, sed & in nonnullis superiorem, extitisse *Grotium*.

Laudantur, & merito quidem, in scriptoribus Graecis Latinisque gravissimae & pulcherrimae sententiae; sed harum in sermonibus *Christi*, & *Apostolorum*, maxime *Paulli*, tanta est copia, quanta in nullo scriptore humano. Exquisitas Veterum sententias, quae ad Divinas respondent, commodum afferet doctus harum interpretes; non, quo iis valde opus sit ad verum intelligendum, sed quod interdum tamen non nihil lucis foenerant, & haud parum profunt ad altos & magnificos Divinorum scriptorum sensus in oculis animisque defigendos; cum &, quod vel eruditissimos viros nonnunquam fefellit, quae verbis a Sacrorum librorum oratione prope absunt, re ipsa saepe alia omnia sonent; quodque adeo etiam quandam coelestis Sacrarum scripturarum originis commendationem habere videntur, quandoquidem

F

dem

dem in his ab hominibus, ab uno fere *Paullo* si discefferis, literarum expertibus, & inter alia omnia, quam doctrinae studia, natis educatisque, multo maiora & perfectiora literis consignata reperiuntur, quam quae a capitalibus ingeniis, & multiplicium doctrinarum artiumque promissis conditis, tradita habemus. Iam, in cognoscendis observandisque Poëtarum, Philosophorum, Historicorum, Oratorum sententiis, tam diligenter versatus fuit *Grotius*, ut eas in promptu & in digitis quasi haberet: vel integrum *Hieroclem* memoriter propemodum recitare poterat. Hinc igitur prae ceteris interpretibus plures Sacrarum literarum locos illuminavit, sublimesque earum sententias novo dignoque decore convestivit. *

Uti-

* In *Proleg. ad dicta Poëtarum, quae apud Stob. exstant*, p. 9., & seqq. multas sententias, quae in Sacro codice reperiuntur, cum Graccorum sententiis comparavit. In *Annot. in N. T.* infinita fere huius contentiois sunt exempla, in *Annot.* etiam in non-

Utilitatis fructum in interpretatione longe uberrimum praebere iustam *Similium*, sive *Parallelorum*, ut vocant, locorum comparationem, constat inter omnes, qui aliquid in hoc genere vident. Ut enim comparatio varia sit, hanc tamen, nisi dissimilibus inter se conferendis, quod non raro fit, pro luce offundantur tenebrae, universe vim habet, ut res vel sententia quaedam clarius distinctiusque intelliga-

nullas *Epistolas*, maxime tamen in Annot. in *Euangelia*, & prae ceteris in Ann. in *Euang. Matthaei*. Nec parca manu hic dare solet *Grot.* vid. v. c. ad *Matth. V: 3*. Sunt sententiae, quae tam prope ad *Divinas* accedant, ut merito mireris; sed in his aliquam barbarae philosophiae scintillam, immo & providentiae Divinae instinctum agnoscit: ita de *Platone* scribit ad *Matth. X: 38. XV: 11. XIX: 17. Pythagoram* in primis multa ab *Hebraeis* sumsisse, non uno loco monet, velut ad *Matth. I: 20*. hinc & *Hieroclem* frequentius antestatur. videbis ad *Matth. X: 27, 37*. plura loca adscribere supersedeo, cum vel non quaerenti sponte se offerant. Maiorem *Divinarum* sententiarum praestantiam & aliquando notat. vid. ad *Matth. VI: 33. Luc. XII. 4. cf. & ad Phil. II. 4.*

tur. Verum hac sensus investigandi ratione nemo superiorum interpretum ita usus est ut *Grotius*, qui viam, qua progrediendum est, ut ad obscurorum & ambiguum intellectum perveniamus, suo hic exemplo munivit. *

Ante hos tredecim annos me pluribus monere memini, ad cognoscendum loquendi usum N. F., interpretandosque adeo Divinos scriptores, plurimum prodesse *versionis Graecae Veteris Testamenti* recte institutam collationem. Pertinent huc etiam *libri*, qui dicuntur, *Apocryphi*. Fragmentis *Aquila*, *Symmachi* ac *Theodotionis* pretium quoque suum statuendum est. Atque hic *Grotius* omnes longe superavit: etenim *versionem Alexandrinam*, cui & non-

* Exemplis parco, cum *Grotius* in suis *Annotat.*, ubicumque opus esse videretur, egregio hoc interpretationis subsidio usus sit. testimonio igitur hic sunt omnes, quos scripsit, *Commentarii*.

nunquam aliquid medicaminis attulit; * primus recte comparavit; eiusque usurpandae veram rationem praeclare docuit. **

In

* Vid. e. g. ad *Matth.* IV: 14. atque ita alibi. Aliquoties Cod. Graeci lectionem quoque tuetur; velut ad *Luc.* II: 37. ubi & monet, LXX solere liberiore interpretatione uti, rem ipsam explicantes.

** Argumenta collationis versionis *Alex.* nemo & hic desideret, cum ubivis sint obvia. Sed de usu librorum *Apocr.*, & *Fragm. Aq. Symm. Theod.* aliquid addendum. Rarius *Fragmenta* usurpavit: vide tamen ad *Matth.* I: 22. *Marc.* VII: 34., *Luc.* IV: 19., XVI: 26., *Ioh.* XIX: 37., *2 Cor.* X: 13. Libros *Apocr.* frequentissime testes adhibuit, interdum quidem, ut inde verba & locutiones Divinorum scriptorum illustraret, ut *Matth.* VI: 7., XVI: 22., XXIV: 7., XXVII: 3., 39., *Marc.* XI: 21., *Luc.* II: 39., IV: 29., XVIII: 7.; sed in primis tamen, ut sententias, quibus referti sunt, cum sententiis Sacrorum librorum conferret: atque haec subest causa, cur *Ecclesiasticum* sive *Sirach.* maxime laudet, in quo egregio libello, ut scribit ad *Matth.* XIV: 31., Hebraeorum veterum sententias Graece expressas legimus. Exempla usus huius *Apocr.* libr. vid. in *Matth.* p. 6^b. p. 9^a. p. 20^a. p. 26^a. p. 29^a. p. 31^a. p. 32^a. p. 39^b. p. 45^a. p. 58^a. p. 74^a. p. 76^a. p. 80^b. p. 81^b. p. 90^a. p. 113^a. p. 121^a.^b. sed desino; nam restant plurima, maxime in *Annot. in Euang.*; verum & in *Epistol.*, ut in *II. Ep. Petr.* p. 112^b. *et.*

F 3

In instrumento interpretis N. F. etiam esse Doctorum Veteris ecclesiae, quos *Patres* vulgo vocant, * scripta, ecquis est qui ignoret? Coelestis antiquae ecclesiae splendor & pulchritudo ut *Grotto* saepe in votum veniebat, ita & eius Antistites maxime admirabatur, eorumque adeo libros summo studio legebat. Hos igitur & in sua N. F. interpretatione frequentissime in consilium vocavit. Sed, nonnullarum loquendi formularum usum apud priscos Theologos, veterumque etiam Christianorum instituta ritusque aliquos, primus perite adhibuit, ut aut obscuris aut ambiguis lumen affunderet.

Ex-

* In consilium quoque vocavit *Constitut.*, quae sub *Clementis* nomine leguntur, p. 397b., 402b., 470a., 471b. *cat.*, ut & *Synod. Can.*, ut p. 370a., 378b. 382b. — Illustrationis nonnullorum locorum ex usu *formatum loquendi* e Scripturis ductarum apud *Veteres* exempla vid. in *Ann. in Matth.* III: 4., XXVI: 26. p. 250a., 2 *Petr.* II: 1. *Apoc.* I: 10. Quoad usum *rituum* Veteris eccle-

Exemplorum apparatus respuit, & hic locus, & sermo ad popularem sensum accommodatus. * His igitur commemorandis, quod mihi demonstrandum sumseram, satis me planum fecisse arbitror; *Grotio* nempe in *proprie dicta* N. F. interpretatione primas esse deferendas. Quod si ita sit, recte scripsit magnus *Ernestius*, hodiernae *grammaticae* N. F. interpretationis caput esse *Grotium*.

Ceterum, Annotationes eius eodem omnes loco non sunt habendae. Maximis nempe hominibus maior erat *Grotius*, & tamen homo. Quaedam non consideratissime scripta sunt, & *Gro-*

clesiae, *Grotius* primus ad verba 1 *Cor.* V: 2., καὶ ἐχὲν μᾶλλον ἐπειθήσατε; observavit & demonstravit, Ecclesiam, cum aliquem esset a suo consortio exclusura, lugentium sumsisse habitum, atque id esse hic πειθεῖν. forte & huc referenda, quae scripsit ad vexatissimum locum 1 *Cor.* XV: 29.

* Notae iam exempla, quantum satis est, suppeditant, pauca tamen e multis.

Grotius ex *Grotio* nonnunquam est corrigendus. * In laudandis diversis generis Scriptoribus subinde erravit. Opinionibus quibusdam suis & aliorum haud raro nimis indulgit. Denique observandum est, Annotationes in *Epistolas* universae tanto studio non esse elaboratas, nec tam accurate scriptas, quam Annotationes in *Euangelia*; & omnium diligentissime elucubraturum, summaque eruditione refertum atque exornatum esse, Commentarium in *Matthaeum*, quem & hinc e Commentariis *Grotianis* prae ceteris commendavit modo laudatus *Ernestius*.

Vivit nihilominus, vivetque per omnium seculorum memoriam *Grotius*, Humanorum non
tan-

* Sic v. c. ad nobilem locum *Ies.* C. VII: 14., coll. C. VIII: 3., talia scripsit, quae merito improbantur. Sed longe alia & meliora dedit ad *Matth.* I: 23., & *Luc.* I: 31. conf. & adscripta ad *Luc.* XVII: 5. & *Eph.* II: 8. *ccr.*

tantum, sed & Divinorum N. E. scriptorum, interpres omni laudis genere excellens & illustris.

Ad hunc iam Vos conformate, *florentissimi Iuvenes, suavissimi Commilitones*: Quod commendationi meae deest, illud nominis *Grotiani* excellentiam apud Vos habituram esse pondus, haud temere confidere mihi videor. Enimvero non putem, salubrem hanc monitionem, spreturam quemquam Vestrum, quod nulla spes est fore, ut incomparabile hoc exemplum unquam exaequetis. Vel ob insignem ingeniorum varietatem votis maius est, Vos omnes ad magnitudinem omnibus paene numeris absolutam longo intervallo accessuros esse. Et tamen huiusmodi exemplum in Generosiorum iuvenum animos inferendum est & alte defigendum, ut ad tantam laudem eadem via, qua *Grotius*, enisi, si prima consequi non possint, at in secundis tertiisque consistant. Hoc primum & ante omnia volo, Vos reverentia adversus Deum,

G

fu-

fucique experte modestia, *Grotium* referre; affiduis Vos infimisque precibus niti & contendere, ut doctrinam Evangelii, per Dominum IESUM CHRISTUM ex profundis Divinitatis recessibus ad nos delatam, ita cognoscatis, ut, radiis eius collustrati, ad virtutis, altioribus Christianae religionis & fidei principis animatae, amorem accendami, eiusque aculeis ad imitandum ipsum perennis vitae Auctorem stimulemini. Pio hoc consilio, data opera libros Sacros legitote; cum his, tanquam purissimis salutaris doctrinae, veraeque virtutis, fontibus, ita consuetudinem habete, ut nunquam, his neglectis, rivulos confestimini; hos denique, ut certissimum Religionis Palladium, summa observantia colite; Vos potissimum, qui in Theologia vetut ingenii Vestri domicilium collocare statuistis, quid enim Theologia sine literarum Divinarum lectione, interpretatione, usu? Porro, *Humanitatis* studia
hac

hac tempestate contabescunt, & ruinam meditantur: adeo omnia alia his studiis potiora videntur, & compendiariae ad quamcumque Scientiam viae quaeruntur! Vos igitur, amantissimi & Ingenii erectioris Iuvenes, Vos obsecro, ut ne in artium ac disciplinarum Compendiis, ad tempus tantaxat necessariis, habitetis, neve Humanarum Divinarumque rerum cognitionem ambitioni, aut tendis etiam haec ubi cupiditati, mancipetis. ~~Viam a Civitate vitam~~ omnes insistite, & ~~politioris~~ doctrinae praesidiis instructi, ad altiores demum quarumvis Disciplinarum gradus pedem promovete. Sic omnem deinceps aetatem in eo conteretis, ut & rem Literarum publicam ornentis, & maxime, ut, rebus lapsis succurrentes, Patriae, ac civitatis Sacrae, salutem dignitatemque, pro virili parte, tueamini, & auctiorem etiam cumulationemque reddatis.

Hoc populari sermone, & hac in primis ani-

mi, ad communem utilitatem, aliqua certe ex parte, iuvandam propensum, significatione, si me, *Amplissimi & Nobilissimi* huius urbis CONSULES ac SENATORES, *Vobis* probaverim, satis operae pretium retuli. Vos enim ii estis, qui in florentissima hac urbe, tanquam in specula, collocati, pro rei publicae & civium *Vestrorum* conservatione ac salute noctes diesque excubatis non tantum & vigilatis, sed & consilia ac studia *Vestra* eo conferitis, ut huius Academiae rationibus quam optime consulatur: cuius rei argumenta non alte sunt repetenda, cum in promptu sint, haud ita pridem retiam edita. Ad me quod attinet, benevolentiam, qua me complexi estis, tanta est, ut, si qualemcumque meum laborem Lycei huius commodis non impenderem, summo iure omnium indignationem in me converterem. Ceteris de me meritis tanquam cumulus accessit Academiae rectio, per sane quam honorifica

il.

illa, superiori anno a *Vobis* mihi iterum decreta. Verum, cum illorum meritorum magnitudinem, verbis si assequi laborarem, infantia mea valde minuerem, muto potius haec silentio admirabor, omnibusque, opitulante DEO, industriae nervis annitar, ut *Vos*, VIRI NOBILISSIMI, *Vestrorum* in me beneficiorum nunquam poeniteat.

Iam solenni huius diei ritu defungendum est. Magisterio Academiae me abduco: *Nobilissimi & Amplissimi Curatores* meas vices suscipere iusserunt Clarissimum VANHAMELSVELD; quem igitur, potestate huius rei mihi facta, in proximum annum Academiae Rectorem publice dico & renuncio. Occupa igitur, Collega coniunctissime, locum hunc, qui paulo ante meus erat. — Salve primum in hoc constitute Rector Magnifice. — Omnia Magistratus Academiae Insignia animo lubenti & prolixo ad Te transfero. — Quod reliquum est, honor hic, ut

& Tibi, & Academiae, felix ac salutaris sit,
vehementer opto.

TU vero, **DEVS** aeternae & immortalis,
supplicibus votis veneror & oro, ut nobis vo-
lens propitiusque adsis, & hunc in primis an-
num Academicum, non incuntem modo, sed
& exeuntem, bonum, fortunatum, felicem-
que esse iubeas. Respice Patriam, omnibus
caritatibus, *vitaque ipsa*, nobis cariorem, cui
periclitanti per saepe ita praetens opem & auxi-
lium iussisti, ut **TU** oculis quasi videreris. Respi-
ce Ecclesiam **TUAM**; nec patere & sine,
hostes veritatis **TUAE** coelestis ista unquam
laetitia efferri, ut hanc terram, quam Sancti
Euangelii lumine beasti, videant vastatam. Mi-
seriis & aerumnis, quae nos premunt, omni-
bus, si ita **TU** visum fuerit, indulgenter nos
exime. Septemplicis civitatis nostrae **PROCE-
RES**, **PRINCIPEM AVRIACVM**, & **MA-
GISTRATVS**, per longam annorum seriem
sal-

salvos ferva, eosque felici consiliorum & in-
ceptorum successu, extremis his temporibus, ita
orna, ut Libertatis ac Religionis vindices sint
& statores, atque ex procellis civilibus ad in-
columitatem tandem redeat res publica nostra.
Memento Academiae, Urbisque, quae huic
sapientiae & virtutis officinae iucundissimum ho-
spitium praebet: fac, haec omni bonarum rerum
copia affluat, illa integro verae pietatis, honestatis,
virtutisque amore, atque incorrupto literarum
sensu, in dies magis efflorescat.

Has TV, benignissime PATER, preces ra-
tas habe propter sacrificium piaculare, ex quo
speres omnis salutis nostrae pendet, TIBI semel
a FILIO TVO factum.

D I X I

salvos letiva, eoque scilicet consilium & in-
ceptionem successu, exurans his temporibus, in
omni, ac Libertatis ac Religionis vias, hanc
de fides, atque ex procellis civilibus ad in-
continentiam tandem redent res publica nostras,
Nomen Academicæ, Virisque, que hinc
supra de virtutis officina, hinc hinc
solum præbet: hæc, hæc omni bonum terminum
copiam affert, illa integro vere pietatis honestatis,
virtutisque amore, atque incorrupto hinc hinc
satis, in dies magis efflorescat.

Hæc TV, benignissime PATER, precor ut
tam hæc propter sacrosanctam pietatem, ex quo
spes omnia saluta agitur pendet, TIBI summe
a PATRE TVO sumam.

D I X I